

גליון תזרני בהלכה, אגדה ומוסר

דברי מאיר

מאצרוזתיו של הרה"ג רבי מאיר סנדר שליט"א

מו"צ בירושלם תובב"א ומה"ס 'דברי מאיר' ועוד

בס"ד

תמוז התש"פ

גליון מס' 22

בכפוף להנהיגות:

השיעור השבועי בהלכה ואגדה
של מורנו הרב שליט"א
אי"ה מידי יום רביעי בשעה 18:15
בבנין ישיבת 'חכמת שלמה' (נויבירט)
רה' החיד"א, בית וגן - ירושלים

פנינים ופרפראות

על פרשות השבוע שבהודש זה

דבריהם הם זכרונם

פרקי חיים מרבוזתיו הקדושים
שיום פקידת שנתם בהודש זה

| פרשת חוקת |

אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם, אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עַל: וְנִתְּתָם אֶתְּהָ אֶל אֲלֶעָזָר הַכֹּהֵן, וְהוֹצִיָא אֹתָהּ אֶל מַחֲוֵץ לַמִּזְבֵּחַ (ט. ב. ג.)

שח המגיד הרה"ק בעל ה"עבודת ישראל" מקולניץ זיע"א: לימוד גדול בעבודת ה' יש ללמוד מכאן! "אשר אין בה מום" - אדם שרואה את עצמו כאילו הגיע כבר לשלימות ואין בו שום פגימה ומגרעת, אין בו מום כלל, הרי זה סימן מובהק "אשר לא עלה עליה עול" - אשר לא עליו עדיין עול מלכות שמים, ואדם כזה צריך להתקרב אל צדיקי הדור - "ונתתם אותה אל אלעזר הכהן", ויוכיחו לו שעדיין הוא שרוי "מחוץ למחנה", ועוד לא התחיל בעבודת ה' מאומה...

(גר רחמים)

| פרשת בלק |

וַיֹּאמֶר בָּלָעֵם אֶל מִלְאָךְ הוֹי, חֲטָאתִי הוּא, כִּי לֹא יָדַעְתִּי כִּי אֵתָהּ נֹשֵׁב לְקִרְיַת־בְּנֵי־בְרָךְ (כב. לד)

שאל הגה"ק רבי יצחק עראמה - בעל "העקידה" זצוק"ל: אם לא ידע, מה חטא נמצא בידו, מה אשם בו, הרי לא ידע?

אלא כך הוא הפירוש: "חטאתי" - חטאתי בזמן אחר, בחטא אחר. לכן נתכסו עיני ערפילים, ו"לא ידעתי כי אתה ניצב לקראתי" - ולא ידעתי עכשיו כי אתה, המלאך, ניצב לקראתי. כי עבירה אחת, מטביעה חותמה על השגותיו הרוחניות של האדם!...

(פנינים)

| פרשת פנחס |

לָכֵן, אָמַר, הֲנִי נִתָּן לֹא אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹם (כה. יב)

"בדין שיטול שכרו" (מדרש רבה)

- יש להבין, מדוע בדין הוא שיטול שכרו, והרי כלל אמרו חז"ל (קידושין לט.) ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא"?

ביאר רבינו ה"חתם סופר" זצוק"ל ב"תורת משה", שהטעם לכך ש"שכר מצוה בהאי עלמא ליכא" הוא מפני ש"שכר מצוה - מצוה". כלומר, שהצדיק אינו מתאוה לשום שכר כלל, אלא מקווה ומצפה מתי יזכה שתגיע שוב מצוה זו לידו. והנה כאן, שהמצוה היא בזה שהרג "בועל ארמית", ודאי שלא ביקש פנחס שתבא עוד מצוה כזו לידו, שיבעל נשיא בישראל ארמית. וא"כ, בדין הוא שיטול שכרו, כי "שכר מצוה - מצוה" לא שייך כאן!

(ע"פ א-געדאנק)

| פרשת מטות |

זֹאת חֻקַּת הַתְּוָרָה אֲשֶׁר צִוָּה ה' אֶת מֹשֶׁה: אֲךָ אֶת הַזָּהָב וְאֶת הַכֶּסֶף (לא. כא-כב)

הרוצה לזכות לכותרה של תורה, צריך להתרחק מתאוות העולם הזה מאד, ואת כל זמנו להקדיש אך ורק לתורה. וזהו שאמר הכתוב: "זאת חוקת התורה אשר צוה ה' את משה" - הרוצה ללמוד את חוקי התורה אשר ה' צוה את משה, צריך לקיים: "אך את הזהב ואת הכסף" - "אך" הוא לשון מיעוט, כלומר שצריך למעט בכסף וזהב, ולא לרוץ ולרדוף כדי להרבות הון...

(תורת הפרשה)

| פרשת מסעי |

אֵלֶּה מַסְעֵי בְנֵי יִשְׂרָאֵל (ג. א)

בספר "דולה ומשקה" מובא רמז נפלא, לכך שבני ישראל לא יצאו לאותם ארבעים ושניים מסעות המנויים בפרשה זו, ביום השבת. שכן אם נתבונן בפסוקים, נראה דבר מפליא: בכל הארבעים ושניים מסעות מופיעות כל האותיות שבאלפ"א בית"א, מלבד האות זי"ן, שאיננה מצויה כלל בשום שם של אחד מן המסעות - לומר לך, שהיום השביעי איננו בכלל הימים שיצאו בהם בני ישראל למסעיהם...

(פנינים)

ת.נ.צ.ב.ה.

מושגים בהלכה

ביאור ענינים שונים בקצרה
להרחבת ידיעת התורה

• מהל' מלאכת ממחק (ממרח) / א •

א. פירוש "ממחק"

"ממחק" בלשון המשנה זה "מוחק את העור", ופירוש הדבר שמגרד את העור עם ברזל חד להסיר את השיער, והיה בעור כדי לעשות קמיע [כלומר, שזה השיעור שחייב עליו] (- רמב"ם פ"א מהל' שבת). וכן המקרח שיער בהמה מתה חייב משום ממחק [זה שונה מ"גוזז", שכאן זה קריחת העור ומיחוקו, ושם מדובר על גזיזת השיער] (- עיין כלכלת שבת להתפארת ישראל). וזו מלאכה הצריכה לגופה (שם).

ב. תולדת מלאכת ממחק - "ממרח"

ומזה נלמדת מלאכת ממרח, שכמו שמוחק את העור חייב, כך הממרח זפת או שעוה וכדו' ע"ג רטיה או ע"ג כל דבר אחר, הרי זה תולדת ממחק וחייב. וכן בצק, בר מירוח הוא (ע' בספר דברי מאיר הל' שבת פ"א ס"ל).

ג. פרטי הלכות במלאכה זו: סבון מוצק, סבון נוזלי, ועשיית סבון נוזלי בשבת

כבר הזכרנו בכמה שיעורים, אך נזכיר זאת גם כעת, כי כאן אנו מדברים על עיקר המלאכה - שהמ"ב כתב (סי' שכ"ו סק"ל) בשם ספר תפארת ישראל, שבבורית שלנו שהיא רכה לכו"ע אסור משום ממחק [והכוונה לסבון מוצק שלנו]. וכתב שם, שהמנהג להחמיר בזה.

אמנם בסבון נוזלי נחלקו הפוסקים (עי' פסק"ת סי' שכ"ו ס"ח) - דעת מרנן ה"אז נדברו" (ברית עולם, ממחק אות ה) והגרי"ש אלישיב צוק"ל, שמותר להשתמש בכל שמפו וכדו', כיון שאין כוונתו למרח ואינו נשאר על הגוף כי שוטפו במים. ולדעת מרן הגר"מ פיינשטיין צוק"ל (אג"מ ח"א סי' קי"ג) אסור, כי דומה לשמן עב שאסור משום ממרח. ולשיטתו יש לערבו במים עד שיהיה נוזלי. ומותר לעשות כן בשבת (שו"ת אז נדברו ח"י סי' ט"ז - וכתב שם שטוב שיערבו מע"ש, ואם מערבו בשבת לא יערב בחזקה). ואין בזה משום נולד כשעושה בועות וקצף, כיון שאין בזה ממש. וכן מותר להניח סבון מוצק בתוך ספל מים כדי שיימס, ולשטוף בהם (שש"כ פ"ד סט"ז).

ד. ממרח באוכלין

כתב הרמ"א (סי' שכ"א ס"ט): "ומותר להחליק האוכל בשבת ולא הוי בזה משום ממחק הואיל ואפשר לאוכלו בלא זה. ומ"מ המחמיר במאכל של תפוחים וכדו' שדרכו בכך, תבוא עליו ברכה" (- מרדכי ר"פ כלל גדול). וכתב במ"ב שם (סקפ"ב): "ולמרח תפוחים מבושלים על הלחם, וה"ה שומן וחמאה, בוודאי שרי".

ומזה נלמד שמותר למרוח על הלחם שוקולד, ריבה, חומוס וכדו', כי אפשר לאוכלם גם בלאו הכי, וכו"ל.

ה. מריחת משחה על הגוף

הנה השאלה הנפוצה ביותר בענין מלאכה זו, היא על מריחת משחה על הגוף. ובספר שמירת שבת כהלכתה (פ"ג הערה נ"ח) כתב ע"פ דברי המ"ב (סי' שט"ז סקמ"ט, ע"פ המג"א), ומספר דעת תורה (סי' שכ"ח סכ"ו) ובשם מרן הגרש"ז אויערבאך צוק"ל והגרא"י קליין צוק"ל (רבה של יינגברג), ששח לו דין זה ששמע ממרן החזון איש צוק"ל - שאם ממרח את המשחה עד שכולה נמסה ונבלעת בגוף האדם, לא מיקרי ממרח, ולא אסור אלא כשהמשחה נשארת ורוצה להחליקה על פני העור. אמנם בספר שש"כ שם חלק על זה, וגם בספר חזון איש (סי' נ"ב ס"ק ט"ז) כתב, שישלך המשחה מהשפופרת [ונראה לי לתרץ, שאין זה סתירה מהחזון איש הנ"ל, שפשט שגם באופן שאינו מורחה מותר]. אך הסומך על דברי הפוסקים הנ"ל יש לו על מי לסמוך.

ולכן, או שיינח המשחה, או שימרחנה אל תוך העור, שלא תישאר שכבה מבחוץ [וכמוכן כל זה במקום שאין איסור של רפואה בשבת, כגון כשמורח כל יום או שנפל למשכב ר"ל - עי' שו"ע סי' שכ"ח באריכות].

(מתוך שיעור - יא כסלו תשע"ח)

אורחות צדיקים

סיפורי מופת והנהגות קודש
מגדולי ומאורי הדור שליט"א

מרן הגאון הגדול רבי אברהם יהושע סולובייצ'יק שליט"א - ראש ישיבת 'בריסק' בירושלים עיה"ק תובב"א (נולד ביום ב' תמוז תש"ט), בנו של מרן הגה"ק ר' יושע-בער זצוקללה"ה בן מרן ה'בריסקער-רב' זיע"א. לאחר פטירת אביו - התמנה לעמוד בראשות הישיבה הקדושה והוא אך בן ל"א שנים(!). כן הוא עומד בראשות מוסדות 'יד הלוי', סמינר 'מסילת ישרים' וארגון 'אתרא קדישא'.

הגה"ג שליט"א ידוע בענוותנותו הרבה, על אף ייחוסו ומעמדו הרם, ומאיר פניו לכל יהודי. עם זאת ידוע הוא בתקיפותו ובעמידתו האיתנה על כל קוצו של יו"ד בדיני תורה ודרכי המוסר. כממשיך שושלת בית 'בריסק' המפוארת, אינו מתפשר כי הוא זה בדבר הלכה, וחסידותו ופרישותו לשם דבר. בין פעולותיו התורניות והרבצת התורה - מיוחד הוא ה'שיעור חומש' [שב'בריסק' מייחסים לכך חשיבות עצומה] הנמסר לחבורת בני עלייה, וכולו רצוף תורה, הלכה והשקפה טהורה.

צילום: jdn

מכתבי תורה והוראה

שהשיב מורנו הרב שליט"א

לשמור 'תור' ע"י עגלה

בס"ד, ב' שבט תש"פ

כב' ידידי הגאון המופלא ר' גמליאל הכהן רבינוביץ שליט"א בעמח"ס "גם אני אודך" ו'פרדס יוסף החדש", שלו וברכה!

במענה לשאלתו החשובה: האם מותר לאדם לשמור לעצמו את התור בסופר ע"י הנחת עגלה וכדו'?

התשובה: ראיתי ממרן הגר"י זילברשטיין שליט"א עפ"י המאירי במס' סנהדרין שדין זה של תור הוא ענין של 'צדק צדק תרדוף' - שאין זה מוצדק שאדם שהיה קודם בתור יעקוף את חברו, וכן הענין שם של ספינה מלאה וריקה שהמלאה קודמת, שכך זה הוגן וזה תיקון העולם.

וא"כ ככה"ג שאין הוא בעצמו עומד בתור אין זה הוגן לכא' שיעקוף את אלו שבאו לפניו, שהרי תור זה תור של אנשים ולא של עגלות, אלא א"כ כך נוהגים באותו מקום שאז אמרי' סברי ומחלי אנשי.

בכבוד רב ובברכה,

ידידך עוז, מאיר סנדר

עיה"ק ירושלם תובב"א

פורטל התוכן הרשמי של מורנו הרב שליט"א

< ארכיון גליונות 'דברי מאיר' > ארכיון שיעורי מוה"ר שליט"א < הודעות > גלריות < שאלות למוה"ר שליט"א > ועוד

או בלחיצה על הקישור: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/> סכון 'דברי מאיר'

כנסו לכתובת: <https://5e1c4309dd0b6.site123.me/>